

IV. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest jedną z technik wspomagających porządkowanie danych oraz informacji, która jest powszechnie wykorzystywana w procesie planowania ukierunkowanym na podejście społeczne. Technika ta polega na ocenie szans i zagrożeń procesu rozwoju w kontekście własnych atutów (silnych stron) i słabości. Nazwa analizy SWOT pochodzi od pierwszych liter w angielskich słowach: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse / możliwości oraz Threats – zagrożenia.

4.1 Analiza obszaru LGD Natura i Kultura

Dla potrzeb opracowania strategii obszaru LGD „Natura i Kultura” posłużono się analizą, która opisała obszar wraz z jego uwarunkowaniami. Silne i słabe strony to cechy obszaru LGD „Natura i Kultura”, na które mieszkańcy, władze i wszystkie działające podmioty, instytucje i firmy mogą mieć lub mają bezpośredni wpływ. Szanse i zagrożenia to sytuacje zewnętrzne, niezależne od woli podmiotów i osób z obszaru LGD, które jednak jeżeli wystąpią mogą mieć lub też mają wpływ na to co będzie się działo.

Analiza SWOT stanowi więc element porządkowania danych wyjściowych, zbierania i podsumowania opinii lokalnych społeczności oraz jest narzędziem wspierającym wybór kierunków rozwoju dla obszaru objętego lokalną strategią rozwoju.

Analizy dokonano na podstawie wyników badania ewaluacyjnego ex-ante realizowanego w okresie marzec – kwiecień 2015r. Badania ukierunkowane były na rozpoznanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru, na którym prowadzi działalność Lokalna Grupa Działania „Natura i Kultura”. Chodziło zatem o jak najbardziej trafne zdiagnozowanie obszarów i form przyszłych działań, tak aby planowane aktywności nie różniły się z rzeczywistym zapotrzebowaniem występującym wśród mieszkańców (przyszłych beneficjentów projektów). Badaniem objęto respondentów z powiatu otwockiego, którzy są mieszkańcami gmin: Celestynów, Karczew, Kołbiel, Sobienie-Jeziory, Józefów, Wiązowna, a więc wśród osób reprezentujących społeczność obszaru, na którym wdrażana będzie nowa Lokalna Strategia Rozwoju przez stowarzyszenie LGD „Natura i Kultura”. Jednym z ważniejszych założeń badawczych było to, że należy gromadzić opinie tych mieszkańców obszaru, którzy cechują się stosunkowo dużą aktywnością społeczną. U jego podstaw legło przekonanie, że właśnie aktywni mieszkańcy będą dobrze znać lokalne problemy i w związku z tym ich oceny różnych działań będą dobrze odzwierciedlały oczekiwania społeczności lokalnej. To założenie wpłynęło na sposób doboru próby i technikę gromadzenia informacji. W badaniach zastosowano celowy dobór próby, zaś jako technikę pozyskania materiału empirycznego wykorzystano ankietę audytoryjną. Opinie mieszkańców zostały zgromadzone przy wykorzystaniu techniki ankiety audytoryjnej. Specyfika tej techniki gromadzenia danych polega na tym, że z ankietą dociera się do respondentów zgromadzonych w jednym miejscu i czasie. Formularze ankiet zostały rozdystrybuowane wśród mieszkańców w trakcie spotkań sołeckich, jak również zebrań mieszkańców.

Kolejnym etapem zbierania informacji były warsztaty konsultacyjne, w których uczestniczyli przedstawiciele różnych sektorów tj. publicznego, gospodarczego, społecznego oraz mieszkańców z wszystkich 7 gmin. Warsztaty konsultacyjne odbyły się we wrześniu 2015r. W warsztatach wykorzystano metodę heurystyczną burzy mózgów – zwaną także „giełda pomysłów”, „fabryka pomysłów” lub „twórcza dyskusja”. Angażuje ona wszystkich uczestników, każdemu dając możliwość nieskrępowanej wypowiedzi. Na podstawie przeprowadzonych konsultacji nakreślone zostały mocne i słabe cechy obszaru, a także zdiagnozowano wszelkie okoliczności zewnętrzne wpływające w bezpośredni sposób na możliwość rozwoju lub niepowodzenia realizacji strategii.

Następnie opracowana analiza SWOT była konsultowana z Zespołem ds. opracowania strategii. W skład zespołu weszli przedstawiciele różnych sektorów, osób posiadających wieloletnie doświadczenie w realizacji projektów finansowanych ze środków zewnętrznych, jak również cechujących się bogatym doświadczeniem i dorobkiem zawodowym. Przedstawiany dokument jest więc wspólnym ustaleniem grupy inicjatywnej.

Dodatkowo przy konstruowaniu zapisów analizy SWOT opierano się na dokumentach planistycznych i strategicznych gmin wchodzących w skład obszaru LGD Natura i Kultura, jak również analizowano dokumenty strategiczne – Strategię Rozwoju Powiatu Otwockiego i

Województwa Mazowieckiego. Wszystkie te dokumenty były weryfikowane pod kątem opisów analizy SWOT i powiązania tych analiz z diagnozą obszaru.

O ostatecznym kształcie analizy SWOT zdecydowały internetowe konsultacje społeczne, które przeprowadzono w listopadzie 2015r. Zarys analizy SWOT umieszczono na stronie internetowej stowarzyszenia z możliwością zgłaszania uwag i rekomendacji. Jest to o tyle ważne, że w budowie lokalnej strategii rozwoju zasadą jest oddolny charakter tworzenia tego dokumentu będącego dla LGD podstawowym narzędziem zarządzania.

Analiza otoczenia obszaru LGD zawiera zestawienie najważniejszych elementów otoczenia, które obecnie i w przyszłości będą wpływać na jego rozwój.

Mocne strony

- Położenie geograficzne w centralnej części województwa mazowieckiego,
- Dobry stan środowiska naturalnego oraz walory przyrodniczo – krajobrazowe (lasy, rzeki, rezerwy i pomniki przyrody),
- Dobre warunki do tworzenia i rozwoju przedsiębiorczości
- Bogate dziedzictwo kulturowe (kultura kołbielska i Urzecza, architektura nadświdrzańska), tradycje ludowe, folklor, produkty i potrawy tradycyjne
- Duży potencjał społeczny (lokalni liderzy, organizacje pozarządowe)
- Wykształcone społeczeństwo
- Dość dobrze rozbudowana infrastruktura społeczna, sportowa (świetlice wiejskie, boiska)
- Położenie w zasięgu turystycznego pasma przyrodniczo-kulturowego doliny Wisły
- Wysoka lesistość i jakość środowiska przyrodniczego
- Aktywnie działające LGD
- Chęć wzajemnego współdziałania i integracji.

Słabe strony

- Niezadawalający poziom aktywności i integracji społecznej,
- Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura służąca zarówno turystom, jak i mieszkańcom: chodniki, zagospodarowanie placów, terenów zielonych, parków, placów zabaw, siłowni plenerowych itp.
- Zaśmiecanie lasów i terenów zadrzewionych
- Niedostatecznie rozbudowana infrastruktura w postaci ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych
- Niezadawalający poziom przepływu informacji
- Brak interesujących zajęć dla różnych grup społecznych w obiektach publicznych
- słaba oferta zajęć edukacyjnych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych skierowanych do różnych grup społecznych w tym defaworyzowanych, służących integracji i włączeniu społecznemu zgodnie z ich zainteresowaniami
- Niewystarczająca baza sportowo-rekreacyjna,
- niewystarczająca ilość lokalnych produktów i usług (zintegrowanych produktów turystycznych) bazujących na lokalnych zasobach społecznych, kulturowych, tradycyjnych, kulinarnych świadczonych przez lokalne organizacje pozarządowe jak i podmioty
- Procesy migracyjne głównie ludzi młodych, wykształconych, najbardziej wartościowych
- Niewystarczający poziom świadomości ekologicznej
- Niezadawalający stan infrastruktury drogowej
- Brak instytucji otoczenia biznesu wspierających rozwój przedsiębiorczości
- Niewielka aktywność młodzieży i organizacji młodzieżowych;
- Niedostateczny stan zagospodarowania dorzeczy rzek Wisły i Świdra pod potrzeby turystyki i rekreacji, niedostateczna ilość zbiorników retencyjnych, rekreacyjnych
- Niedostateczna oferta usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych
- Słabe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
- Niedostateczne uzbrojenie terenów pod inwestycje

Szanse

- Wysoka jakość kapitału społecznego – mieszkańcy, organizacje pozarządowe,
- Możliwość wykorzystania bogatych zasobów naturalnych, przyrodniczych, historycznych i kulturowych obszaru LGD
- Rozwój partnerstwa poprzez realizację wspólnych kolejnych przedsięwzięć; możliwość ubiegania się o fundusze zewnętrzne, w tym unijne na lata 2014-2020
- Rosnące zapotrzebowanie na usługi turystyczne - wzrastające zainteresowanie turystyką weekendową, aktywnym wypoczynkiem, zdrowym stylem życia i agroturystyką,
- Zainteresowanie kulturą, produktem lokalnym,
- Występowanie na obszarze LGD terenów inwestycyjnych
- Wzrastający popyt i moda na zdrowy styl życia, w tym zdrową żywność
- wzrost dostępności środków na wzmacnianie kapitału społecznego w nowym okresie programowania
- Współpraca z ościennymi samorządami
- Rosnące zapotrzebowanie na nowe typy usług
- Położenie w bliskim sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych,
- Lokalne władze samorządowe współpracujące z mieszkańcami i ich organizacjami – nadzieje, jakie mieszkańcy wiążą z samorządem w rozwoju swoich lokalnych środowisk

Zagrożenia

- Postępująca masowa migracja młodych ludzi z terenu LGD
- Niski przyrost naturalny – starzenie się społeczeństwa
- Niska aktywność społeczna, zawodowa i kulturalna mieszkańców
- Niezadowalający stopień aktywności i integracji społecznej
- Ubożenie społeczeństwa
- Niż demograficzny
- Niestabilna sytuacja na rynku pracy
- Niewystarczający poziom świadomości ekologicznej
- Degradacja środowiska naturalnego
- Globalizacja i produkcja masowa prowadzące do spadku konkurencyjności tradycyjnych lokalnych firm; a co za tym idzie problemy finansowe przedsiębiorców (ograniczone możliwości inwestowania w rozwój m.in. w nowe technologie)
- Zanikanie przywiązania do tradycji prowadzące do utraty tożsamości kulturowej i więzi lokalnych

Analiza SWOT wykorzystana została, jako metoda określania pozycji strategicznej obszaru LGD Natura i Kultura poprzez identyfikację i szczegółową analizę dalszego oraz bliższego otoczenia, w kontekście wykorzystania silnych i słabych stron oraz planowaniu wytycznych dla kierunków jego rozwoju. Metodę SWOT, potraktowano jako narzędzie syntetycznego przedstawienia atutów i słabych stron obszaru LGD w odniesieniu do sporządzonej wcześniej charakterystyki obszaru.

Sporządzenie analizy SWOT stanowiło zarazem bazę do skonstruowania długoterminowej strategii opartej na wnioskach zawierających wiarygodne dane do oceny obecnej sytuacji obszaru objętego Projektem „Natura i Kultura”. Dzięki zestawieniu zidentyfikowanych słabych i mocnych stron regionu z barierami rozwoju płynącymi w dalszego i bliższego otoczenia możliwe jest takie ukierunkowanie dalszych posunięć strategicznych Lokalnej Grupy Działania, aby w długim okresie rozwoju następowało stopniowe wzmocnienie mocnych stron i sukcesywna niwelacja słabych, przy uwzględnieniu możliwości, jakie stwarza otoczenie.

4.2 Wnioski wynikające z analizy SWOT:

Analiza SWOT obszaru LGD Natura i Kultura została wykonana w oparciu o wielość płaszczyzn analizy. Wykorzystano materiały z ewaluacji ex-ante, dokumentację planistyczną oraz strategiczną jednostek samorządu terytorialnego obszaru LGD i samorządu województwa

mazowieckiego oraz wyniki konsultacji społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców obszaru we wrześniu 2015r.

W wyniku przeprowadzonej analizy wszystkich zgromadzonych materiałów można stwierdzić, że występuje zgodność pomiędzy wskazaniami mieszkańców obszaru LGD „Natura i Kultura” z zapisami dokumentów o znaczeniu strategicznym czy też planistycznym. Zbieżność ta dotyczy głównie obszarów odnoszących się do zasobów przyrodniczych obszaru, walorów historycznych i kulturowych jak również dogodnego położenia geograficznego.

Bezpośrednie sąsiedztwo stolicy, dobre połączenie komunikacyjne z Warszawą oraz potrzeby aktywnego wypoczynku i rosnąca moda na zdrowy styl życia wskazuje, iż na terenie obszaru LGD można podejmować działania w kierunku rozwoju turystyki weekendowej, jednodniowej i promocji obszaru LGD. Ogromnym wyzwaniem i celem, jaki powinien stać przed obszarem LGD „Natura i Kultura” winna być dywersyfikacja źródeł utrzymania mieszkańców obszaru. Takie potrzeby wskazywali mieszkańcy w prowadzonych konsultacjach społecznych. Ogromnym wyzwaniem jest też dbałość o kapitał społeczny, podejmowanie działań w celu wykreowania postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, tworzenie i wzmacnianie instytucji życia gospodarczego. Analiza SWOT pokazała więc ogromne zapotrzebowanie mieszkańców na rozwój ich lokalnych ośrodków w możliwość aktywnego wypoczynku, organizacji czasu wolnego, rozwój przedsiębiorczości.

Podsumowując analizę SWOT można stwierdzić, że głównymi obszarami wymagającymi wsparcia w ramach nowej Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Natura i Kultura” są: zachowanie dziedzictwa lokalnego, wzmocnienie kapitału społecznego, w tym wykorzystanie rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji LSR oraz podnoszenie kompetencji osób z obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju w powiązaniu z zakładaniem działalności gospodarczej, rozwojem przedsiębiorczości lub dywersyfikacją źródeł dochodu, w szczególności osób długotrwale pozostających bez pracy i osób młodych, dopiero co rozpoczynających swoje życie zawodowe.

Potrzeby i wskazania mieszkańców dotyczące słabych stron, walorów a także zagrożeń i szans ich obszaru należy skonfrontować z diagnozą oraz sferami, które mogą zostać wsparte przez podejście RLKS w ramach PROW 2014-2020. Strategia LGD Natura i Kultura będzie koncentrowała się na następujących obszarach:

- Wsparcie i rozwój lokalnej przedsiębiorczości z zachowaniem lokalnej specyfiki działalności w odnieniu do każdej z gmin członkowskich, a mianowicie: przetwórstwo rolno-spożywcze, usługi związane z handlem, przetwórstwem przemysłowym,
- Wsparcie pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich, który wpłynie na zmniejszenie bezrobocia na wsi i poprawę jakości życia,
- Rozwinięcie oferty kulturalnej, edukacyjnej i rekreacyjnej w oparciu o istniejącą bazę obiektów występujących na terenie LGD
- Stworzenie atrakcyjnej oferty wypoczynku, rekreacji na terenie obszaru, przy jednoczesnym wspieraniu mikroprzedsiębiorstw,
- Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury społeczno-kulturalnej, turystycznej, sportowej, rekreacyjnej
- Podniesienie świadomości mieszkańców obszaru w zakresie wiedzy o możliwościach i dobrych warunkach (w tym ekologii i zastosowania nowoczesnych technologii do ochrony klimatu) do rozwoju przedsiębiorczości
- Zwiększenie działań w kierunku integracji rozwarstwowanego społeczeństwa i jego samorealizacji
- Podniesienie wiedzy lokalnej społeczności w zakresie walorów przyrodniczo-kulturowych obszaru
- Stworzenie oferty włączenia społecznego dla grup defaworyzowanych,
- Wypromowanie walorów obszaru LGD Natura i Kultura

Powyższe działania możliwe będą do realizacji w oparciu o walory, mocne strony oraz potencjał obszaru LGD, na który składają się:

- Ogromny potencjał społeczny mieszkańców obszaru: prężnie działające organizacje, stowarzyszenia, liderzy lokalni oraz znane postacie świata kultury

- Potencjał materialny: kulturowo-przyrodniczy obszaru, w tym unikalne obiekty i elementy kultury materialnej
- Potencjał twórczy: aktywni twórcy ludowi, żywa kultura i tradycja kołbielska, nadświdrzańska oraz kultura Urzecza
- Istniejąca baza świetlic wiejskich, parków rekreacji i ścieżek rowerowych i innych obiektów publicznych
- Doświadczenie w realizacji projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych
- Możliwość wykorzystania nowych funduszy Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem podejścia LEADER

4.2 Powiązanie analizy SWOT z diagnozą obszaru LGD

W celu właściwego zidentyfikowania charakterystyki obszaru z uwzględnieniem jego szans, zagrożeń a także pozytywnych stron i słabych stron dokonano powiązania przeprowadzonej analizy uwzględniającej rekomendacje, opinie i uwagi lokalnych społeczności z opisem obszaru –diagnozą obszaru.

Dokonane powiązanie pozwala zaobserwować bezpośrednie zależności pomiędzy sytuacją społeczno-gospodarczą obszaru z szansami i zagrożeniami procesu rozwoju w kontekście atutów (silnych stron) i słabości obszaru LGD „Natura i Kultura”.

Mocne strony (pozytywne strony obecnej sytuacji) S	Powiązanie z diagnozą obszaru	Słabe strony (negatywne strony obecnej sytuacji) W	Powiązanie z diagnozą obszaru
<i>Położenie geograficzne w centralnej części województwa mazowieckiego,</i>		<i>Niezadawalający poziom aktywności i integracji społecznej,</i>	
<i>Dobry stan środowiska naturalnego oraz walory przyrodniczo – krajobrazowe (lasy, rzeki, rezerваты i pomniki przyrody),</i>		<i>Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura</i>	
<i>Bogate dziedzictwo kulturowe (kultura kołbielska i Urzecza, architektura nadświdrzańska), tradycje ludowe, folklor, produkty i potrawy tradycyjne</i>		<i>Niewystarczająca baza sportowo-rekreacyjna,</i>	
<i>Duży potencjał społeczny (lokalni liderzy, organizacje pozarządowe)</i>		<i>Procesy migracyjne głównie ludzi młodych, wykształconych, najbardziej wartościowych</i>	
<i>Dość dobrze rozbudowana infrastruktura społeczna, sportowa (świetlice wiejskie, boiska)</i>		<i>Niewystarczająca ilość lokalnych produktów i usług (zintegrowanych produktów turystycznych) bazujących na lokalnych zasobach społecznych, kulturowych, tradycyjnych, kulinarnych świadczonych przez lokalne organizacje pozarządowe jak i podmioty</i>	
<i>Dobre warunki do tworzenia i rozwoju przedsiębiorczości</i>		<i>Niedostatecznie rozbudowana infrastruktura w postaci ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych</i>	

		<i>Niewystarczający poziom świadomości ekologicznej</i>	
Szanse (pozytywne możliwości jakie niesie ze sobą przyszłość) O	Powiązanie z diagnozą obszaru	Zagrożenia (negatywne możliwości jakie niesie ze sobą przyszłość) T	Powiązanie z diagnozą obszaru
<i>Wysoka jakość kapitału społecznego – mieszkańcy, organizacje pozarządowe,</i>		<i>Postępująca masowa migracja młodych ludzi z terenu LGD</i>	
<i>Możliwość wykorzystania bogatych zasobów naturalnych, przyrodniczych, historycznych i kulturowych obszaru LGD</i>		<i>Niska aktywność społeczna, zawodowa i kulturalna mieszkańców</i>	
<i>Rosnące zapotrzebowanie na usługi turystyczne - wzrastające zainteresowanie turystyką weekendową, aktywnym wypoczynkiem, zdrowym stylem życia i agroturystyką,</i>		<i>Zanikanie przywiązania do tradycji prowadzące do utraty tożsamości kulturowej i więzi lokalnych</i>	
<i>Wzrastający popyt i moda na zdrowy styl życia, w tym zdrową żywność</i>		<i>Ubożenie społeczeństwa</i>	
<i>Położenie w bliskim sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych,</i>		<i>Niż demograficzny</i>	